

Uwarunkowania pomiaru kapitału intelektualnego¹

WPROWADZENIE

Dla skutecznego zarządzania kapitałem intelektualnym podmiotów gospodarczych niezbędne jest doskonalenie metod pomiaru składników tego kapitału [Kasiewicz i in., 2006, s. 98]. Bez skutecznych narzędzi pomiaru niemożliwe byłoby zarządzanie tym kapitałem oraz jego kształtowanie w sposób najbardziej odpowiadający realizacji celów przedsiębiorstw, co skutecznie utrudniłoby kreowanie wartości przedsiębiorstw. Proces pomiaru kapitału intelektualnego jest bardzo trudny, gdyż dotyczy czynników trudno mierzalnych, zmiennych, których wpływ na wyniki przedsiębiorstwa jest niejednokrotnie bardzo ulotny. Istotne jest także to, że podstawowe znaczenie ma jakość czynników, które decydują o wartości kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa, a mniejsze liczba tych czynników będących w dyspozycji analizowanego podmiotu.

Ze względu na duże problemy w jednoznaczności oceny kapitału intelektualnego nie udało się stworzyć ogólnościatowych standardów i metod pomiaru tej kategorii. Do mierzenia wartości kapitału intelektualnego zasadne jest stosowanie szerokiego spektrum metod, gdyż tylko takie podejście, oparte na analizach wielokryteriowych, pozwala wskazać i wycenić czynniki o największym znaczeniu dla kreowania wartości kapitału intelektualnego, a w konsekwencji dla realizacji celów przedsiębiorstwa. Do pomiaru stosuje się zarówno tradycyjne metody analityczne, dobrze znane zarządzającym przedsiębiorstwami, gdyż były stosowane do analiz przedsiębiorstw zanim zwrócono uwagę na znaczenie kapitału intelektualnego, jak i metody, które zostały opracowane lub zmodyfikowane specjalnie dla pomiaru tego kapitału.

Celem opracowania jest przedstawienie uwarunkowań dokonywania pomiaru kapitału intelektualnego oraz jego znaczenia dla kreowania wartości przedsiębiorstw. Wskazano także na czynniki, które decydują o jakości dokonywania pomiaru kapitału intelektualnego organizacji.

---

¹ Publikacja opracowana w ramach grantu nr N N115 408840.

KAPITAŁ INTELEKTUALNY A CELE PRZEDSIĘBIORSTW

Dostępne wyniki badań ankietowych przeprowadzonych m.in. przez firmę Roland Berger Strategy Consulting wśród kadry zarządzającej średnimi i dużymi firmami w krajach Unii Europejskiej wskazują, że za sprawą postępującej globalizacji i towarzyszącego jej rozwoju rynków finansowych, jednymi z głównych celów przedsiębiorstw staje się kreowanie ich konkurencyjności, wzrost wartości firmy oraz osiągnięcie pozycji lidera rynku. Mimo olbrzymiego znaczenia konkurencyjności podmiotów gospodarczych dla ich dalszego funkcjonowania, istnieją znaczne różnice w określaniu jej miejsca w zbiorze celów przedsiębiorstw [Roland ..., 2004, (http)] (tabela 1).

Tabela 1. Główne cele zarządzania przedsiębiorstwem

Polska	Pozostałe kraje Europy Środkowej	Unia Europejska (UE-15)
1. Osiągnięcie pozycji lidera rynku	1. Wzrost wartości firmy	1. Konkurencyjność
2. Wzrost wartości firmy	2. Osiągnięcie pozycji lidera rynku	2. Wzrost wartości firmy
3. Konkurencyjność	3. Konkurencyjność	3. Osiągnięcie pozycji lidera rynku
4. Satysfakcja właścicieli	4. Satysfakcja właścicieli	4. Satysfakcja właścicieli
5. Satysfakcja pracowników	5. Satysfakcja pracowników	5. Wzrost wartości akcji
6. Wzrost wartości akcji	6. Wzrost wartości akcji	6. Satysfakcja pracowników

Źródło: [Roland ..., 2004, (http)].

W tym kontekście zysk przedsiębiorstwa w coraz większym stopniu staje się narzędziem umożliwiającym kreowanie konkurencyjności i wartości przedsiębiorstw, nie zaś zasadniczym celem działalności podmiotów gospodarczych. W warunkach globalizującego się rynku finansowego o dokonywaniu inwestycji w poszczególnych krajach decyduje zdolność przedsiębiorstw z tych krajów do skutecznego poszukiwania narzędzi do wzrostu ich wartości. W sytuacji braku przesłanek do szybkiego wzrostu wartości realizowanych inwestycji globalni inwestorzy lokują swe kapitały w krajach, gdzie mogą się spodziewać wyższej stopy zwrotu przy możliwie najniższym, akceptowalnym dla nich ryzyku.

Jednocześnie w coraz większym stopniu o kreowaniu wartości przedsiębiorstw oraz ich konkurencyjności decyduje kapitał intelektualny². W warun-

² Kapitał intelektualny w wąskim zakresie jest utożsamiany z osobami, które „są w stanie odkryć potencjalny popyt, potencjalne produkty, potencjalne technologie, a więc potencjalnie najkorzystniejsze miejsce lokowania produkcji i sprzedaży” [Szymański, 2001, s. 26]. W szerokim znaczeniu kapitał intelektualny obejmuje cztery powiązane ze sobą komponenty: kapitał ludzki, kapitał organizacyjny, kapitał rynkowy i kapitał innowacyjny. Por. [Czekaj, Jabłoński, 2005, s. 27].

kach globalizacji gospodarki najważniejszym czynnikiem, decydującym o wypracowaniu przewagi konkurencyjnej, staje się bowiem kapitał intelektualny, odpowiedzialny za znalezienie opłacalnych zastosowań dostępnych zasobów. Na zwiększaniu znaczenia tego kapitału jako coraz istotniejszego zasobu swój rozwój gospodarczy opierają rozwinięte gospodarczo kraje świata, m.in. USA i kraje Unii Europejskiej. Zwrócenie uwagi na tę kategorię w dużym stopniu wiązało się ze wspomnianą globalizacją oraz z koniecznością poszukiwania nowych narzędzi, które uzupełniając tradycyjne rozwiązania przyczynią się do zwiększenia wartości przedsiębiorstw. Dodatkowo istotnym elementem zwiększenia znaczenia kapitału intelektualnego jest wzrost zyskowności przedsiębiorstw, które swoją działalność opierają na kapitale intelektualnym i dzięki temu lepiej wykorzystują posiadane zasoby do realizacji swych celów [Dudycz, 2005, s. 234–235].

KLASYFIKACJE METOD POMIARU KAPITAŁU INTELEKTUALNEGO

Istnieje wiele klasyfikacji metod pomiaru kapitału intelektualnego. Jedną z najprostszych jest podział tych metod na dwie grupy [Łukasiewicz, (http)]:

1. Metody finansowe pozwalające na wyrażenie wyniku pomiaru kapitału intelektualnego w postaci pieniężnej.
2. Metody jakościowe, przy użyciu których, za pomocą szeregu wskaźników, próbuje się ukazać zmiany jakościowe w kapitale ludzkim badanego podmiotu.

Praktyka gospodarcza pokazuje, że dominujące znaczenie mają metody pozwalające jednoznacznie mierzalnie ocenić intensywność badanego zjawiska. Z tego względu, stosując metody jakościowe pomiaru, dąży się do przedstawienia uzyskanych wyników w sposób mierzalny (ilościowy lub wartościowy) oraz do ograniczenia subiektywizmu przeprowadzanej analizy.

Według podejścia K.E. Sveiby'ego dostępne metody pomiaru kapitału intelektualnego można podzielić na cztery grupy [Strojny, 2003, s. 105–106]:

1. Oparte na kapitalizacji rynkowej – umożliwiają określenie różnicy pomiędzy wartością księgową przedsiębiorstwa a jego rzeczywistą wartością. Do metod tych należy m.in. wskaźnik „Q” Tobina czy wskaźnik wartości rynkowej do wartości księgowej MV/BV .
2. Oparte na wskaźniku zwrotu na aktywach (ROA), gdzie ROA definiuje się jako iloraz średnich zysków przed opodatkowaniem za określony czas przez średnią wartość aktywów materialnych firmy w badanym okresie. Uzyskany wynik wskaźnika dla danej firmy porównuje się ze średnią dla sektora, w którym ta firma działa, a otrzymana w ten sposób różnica, pomnożona przez

średnią wartość aktywów materialnych firmy, pozwala na ustalenie wartości przeciętnych rocznych zysków z aktywów niematerialnych. Po podzieleniu otrzymanej kwoty przez średni koszt kapitału przedsiębiorstwa lub stopę dyskontową uzyskuje się całkowitą wartość kapitału intelektualnego. Do tej grupy metod zalicza się także: ekonomiczną wartość dodaną (EVA^{TM}), CIV (*Calculated Intangible Value*), KCE (*Knowledge Capital Earnings*), VAIC^{TM} (*Value Added Intellectual Coefficiency*) oraz HRCA (*Human Resources Costing and Accounting*), czyli rachunkowość i kosztorysowanie zasobów ludzkich.

3. Oparte na bezpośrednim pomiarze kapitału intelektualnego, pozwalające na szacowanie pieniężnej wartości poszczególnych składników kapitału intelektualnego. Do tej grupy metod zalicza się m.in. IAV (*Intangible Assets Valuation*), TVC^{TM} (*Total Value Creation*) oraz IVM (*Inclusive Valuation Methodology*).
4. Oparte na kartach punktowych służących identyfikacji i pomiarowi poszczególnych składników kapitału intelektualnego za pomocą wskaźników niepieniężnych. W grupie tej są m.in.: zrównoważona karta wyników (BSC – *Balanced Scorecard*), Nawigator^{TM}, IC – Rating oraz Monitor aktywów niematerialnych (IAM – *Intangible Assets Monitor*).

W literaturze przedmiotu proponuje się dwa podejścia do pomiaru kapitału intelektualnego [Perechuda, 2006; Stańczyk i Kryński, (http)]:

- oparte na wyodrębnieniu poszczególnych elementów kapitału intelektualnego i szczegółowej analizie konkretnych, wyodrębnionych składników,
- holistyczne, zgodnie z którym zakłada się, że kapitał intelektualny należy mierzyć na poziomie całej organizacji, bez dzielenia go na poszczególne składniki.

Od doświadczenia analityka przeprowadzającego pomiar, trafności doboru metod wyceny, prowadzonej przez poszczególne podmioty polityki rachunkowości³ oraz od celów dokonywania pomiaru w dużym stopniu zależy powtarzalność i bezstronność przeprowadzonej oceny kapitału intelektualnego.

WYBRANE METODY POMIARU KAPITAŁU INTELEKTUALNEGO

O zastosowaniu konkretnej metody do pomiaru kapitału intelektualnego przesądza także rodzaj decyzji podejmowanych w wyniku tej analizy przez kadre zarządzającą konkretnego podmiotu. Dodatkowym elementem wpływającym na wybór metody pomiaru jest czasochłonność i związana z nią kosztochłonność stosowania poszczególnych narzędzi.

W tabeli 2 zestawiono wybrane metody pomiaru kapitału intelektualnego. W trakcie dokonywania oceny zasadnym jest zarówno stosowania narzędzi uni-

³ W krajowej literaturze szczególnie silny wkład w rozwój sprawozdawczości finansowej skierowanej na umożliwienie racjonalnej wyceny kapitału intelektualnego mają liczne prace, których autorem jest M. Dobija. Por. m.in. [D. Dobija, 2003a oraz M. Dobija, 2002, 2003b].

wersalnych, dopasowanych z założenie do oceny wszystkich rodzajów działalności, jak również do uwzględnienia specyfiki badanej branży, co przejawia się w doborze konkretnych metod oraz czynników branych pod uwagę⁴. Gdy analizowany podmiot prowadzi działalność w kilku sektorach gospodarki, analizę powinno się przeprowadzać oddzielnie dla każdej konkretnej strategicznej jednostki biznesu z uwzględnieniem listy czynników dostosowanej do specyfiki badanego obszaru działalności. Pozwala to na ustalenie wartości każdego z biznesów prowadzonych przez podmiot oraz na identyfikację czynników, które kreują wartość tej działalności.

Tabela 2. Zestawienie cech wybranych metod wyceny kapitału intelektualnego

Nazwa <i>1</i>	Opis metod <i>2</i>
Balanced ScoreCard	<p>Wartość firmy mierzona jest z uwzględnieniem podziału celu i misji organizacji na cztery obszary (perspektywy):</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ finansowy związany z opisem celów finansowych najważniejszych z punktu widzenia akcjonariuszy; ✓ klienta, w którym skupiono się na głównych celach rynkowych firmy; ✓ procesów wewnętrznych, które miały odzwierciedlać stronę organizacyjną przedsiębiorstwa i określać jej efektywność w osiąganiu założonych celów strategicznych; ✓ nauki i rozwoju, w których analiza dotyczy m.in. zasobów wiedzy organizacji; <p>Kluczowe mierniki bazują na strategicznych celach firm i dotyczą oceny stopnia realizacji celów mierzalnych przedsiębiorstw przypisanym poszczególnym centrom odpowiedzialności. Istotne jest, że stopień realizacji celów jest porównywany do minionych okresów oraz do przyjętego budżetu dotyczącego kolejnych okresów.</p>
Skandia Navigator™	<p>Kapitał intelektualny mierzony jest poprzez analizę aż do 164 mierników (91 intelektualnych, 73 tradycyjnych), które pokrywają 5 aspektów: finansowy, klienta, procesu, rozwoju i ludzki.</p>
Intangible Asset Monitor	<p>Menedżerowie wybierają wskaźniki na podstawie celów strategicznych firmy, by mierzyć 4 aspekty kreowania wartości (wzrost, odnawianie, efektywność, stabilność) spośród 3 klas niematerialnych zasobów (wiedza ludzi, wewnętrzna struktura, zewnętrzna struktura).</p>
Holistic Accounts	<p>Ocena dotyczy 9 kluczowych obszarów ze wskaźnikami: wartość i zarządzanie, procesy strategiczne, zasoby ludzkie, zasoby strukturalne, konsultacje, wyniki w zakresie zadowolenia klientów, pracowników, społeczeństwa i wyniki finansowe.</p>
Citation-Weighted Patents	<p>Wskaźnik technologiczny wyliczany jest na podstawie patentów rozwijanych przez firmę. Kapitał intelektualny jest mierzony na podstawie wpływu badań na różnego rodzaju wskaźniki, takie jak liczba patentów, stosunek kosztu patentu do sprzedaży, etc.</p>

⁴ W wielu przypadkach zasadne jest, aby analityk przygotował własną listę tych czynników branych pod uwagę na podstawie swojej oceny lub badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób z dużym doświadczeniem w danej branży.

1	2
Technology Broker	Wartość kapitału intelektualnego dla firmy jest oceniana na podstawie diagnostycznej analizy służącej uzyskaniu odpowiedzi przedstawicieli firmy na 20 pytań pokrywających 4 główne składniki kapitału intelektualnego: zasoby ludzkie, zasoby wiedzy, zasoby rynkowe, zasoby infrastrukturalne.
IC-Index™	Stosowanie metody polega na przekształceniu wszystkich indywidualnych wskaźników reprezentujących własność intelektualną w pojedynczy indeks. Zmiany wartości indeksu są połączone ze zmianami w wartości rynkowej firmy.
Value Added Intellectual Coefficient (VAIC™)	Równanie, które mierzy, w jakim stopniu i jak efektywnie kapitał intelektualny kreuje wartość bazując na relacjach pomiędzy trzema głównymi składnikami: (1) zatrudnionym kapitałem, (2) kapitałem ludzkim, (3) kapitałem strukturalnym.
Calculated Intangible Value (CIV)	Stosując metodę oblicza się nadwyżkę zwrotu na aktywach trwałych, a następnie wykorzystuje ją do wyliczenia proporcji, jaka przypada na wartości niematerialne.
Economic Value Added (EVA™)	Przypisanie ogłoszonego przez firmę zysku do wartości niematerialnych. Zmiany wartości wskaźnika EVA, pokazują, czy kapitał intelektualny w przedsiębiorstwie w analizowanym okresie był wydajny czy też nie.
Market-to-Book Value	Wartość kapitału intelektualnego jest wyliczana jako różnica pomiędzy wartością rynkową firmy (wartością jej akcji) a wartością księgową.
Investor assigned market value (IAMV™)	Uznaje, iż prawdziwa wartość firmy (tzw. Company's True Value), to wartość rynkowa jej akcji, a następnie dzieli ją na kapitał trwałe, zrealizowany kapitał intelektualny, erozję kapitału intelektualnego i długotrwałą przewagę konkurencyjną (SCA – Sustainable Competitive Advantage)
Knowledge Capital Earnings	Przychody z kapitału intelektualnego (Knowledge Capital Earnings) są liczone jako część ponad przychody z aktywów ujętych w księgach rachunkowych unormowanych przychodów (trzyletnia średnia przemysłowa uaktualniona o prognozę). Przychody są następnie używane do kapitalizowania kapitału intelektualnego (podobnie jak w metodzie CIV).
The Value Explorer™	Metoda rachunkowości zaproponowana przez KMPG w celu wyliczania i alokacji wartości 5 szczególnych typów zasobów niematerialnych: (1) zasoby i wyposażenie, (2) umiejętności i cicha wiedza, (3) wspólne wartości i normy, (4) technologia i wiedza specjalistyczna, (5) procesy zarządzania.
Value Creation Index (VCI)	W ramach metody estymuje się ważność różnych niefinansowych czynników dla wyjaśniania rynkowej wartości firm. W ramach metodologii uwzględnia się znaczenie poszczególnych czynników dla różnych sektorów gospodarki.
Knowledge Audit Cycle	Metoda oceny sześciu wymiarów wiedzy w czterech krokach: (1) zdefiniowanie kluczowych zasobów wiedzy, (2) zidentyfikowanie kluczowych procesów dotyczących wiedzy, (3) zaplanowanie działania związanego z procesami dotyczącymi wiedzy, (4) implementacja i monitorowanie poprawy, a następnie przejście do kroku pierwszego.
Meritum guidelines	Sponsorowany przez Unię Europejską projekt, którego celem jest wyznaczenie podstaw do zarządzania i ujawnienia zasobów niematerialnych w trzech krokach: (1) zdefiniowanie celów strategicznych, (2) zidentyfikowanie zasobów niematerialnych, (3) podjęcie działań do rozwinięcia zasobów niematerialnych. Wyróżnione zostały trzy klasy zasobów niematerialnych: kapitał ludzki, kapitał strukturalny i kapitał relacji.

1	2
FiMIAM	Ocena wartości pieniężnej składników kapitału intelektualnego. Kombinacja miar zarówno materialnych, jak i niematerialnych zasobów. Metoda próbuje połączyć wartość kapitału intelektualnego z wartością rynkową będącą ponad wartością księgową.
IC-dVAL™	Dynamiczna ocena kapitału intelektualnego (Dynamic Valuation of Intellectual Capital) łączy wskaźniki z czterech sfer konkurencyjności: zasoby i kompetencje, procesy, zasoby niematerialne (strukturalne i ludzkie).
Danish guidelines	Rekomendacja na podstawie projektu sponsorowanego przez rząd, dotycząca raportowania zasobów niematerialnych przez duńskie firmy. Raport o zasobach niematerialnych powinien zawierać: (1) opis zasobów niematerialnych, (2) zbiór wyzwań dot. zarządzania, (3) inicjatywy, (4) odpowiednie wskaźniki.
MAGIC	Projekt częściowo sfinansowany przez Komisję Europejską. Metoda przypomina model Skandii z kapitałem ludzkim, rynkowym i innowacyjnym.
Topplinjen/Business IQ	Kombinacja czterech indeksów: indeksu tożsamości, indeksu zasobów ludzkich, indeksu zasobu wiedzy, indeksu reputacji. Rozwinięta w Norwegii przez firmę konsultingową Humankapitalgruppen.
National Intellectual Capital Index	Jest to modyfikacją „Skandia Nawigator” pozwalające na ocenę kapitału intelektualnego przeprowadzoną dla kraju: bogactwo narodowe to bogactwo finansowe oraz kapitał intelektualny (kapitał ludzki i strukturalny).

Źródło: opracowanie na podstawie [Karaś, 2006, s. 44–70; Dudycz, 2005, s. 234–235; Edvinsson i Malone, 2001, s. 8–45; Mazurkiewicz, 2010, s. 42–74].

Uzyskane wyniki pomiaru mogą ułatwić kadrze zarządzającej właściwe określanie celów przedsiębiorstw oraz optymalizować tworzenie celów częściowych dla poszczególnych działów i stanowisk pracy w taki sposób, aby jak najpełniej motywować poszczególnych pracowników.

Po założonym okresie sprawozdawczym dokonuje się oceny, w jakim stopniu poszczególne centra odpowiedzialności oraz poszczególni pracownicy zrealizowali założone cele. Wyniki tych ocen są uwzględniane zarówno do oceny efektywności tych jednostek organizacyjnych, jak i do całościowej analizy wyników organizacji. Ewentualne odchylenia od założonego planu są także uwzględniane w trakcie ewentualnej aktualizacji realizowanej strategii oraz przy opracowaniu nowych planów.

Podejście to ułatwia realizację celów przedsiębiorstw oraz wpływa na wzrost zadowolenia pracowników z wykonywanej pracy. Na podstawie diagnozy jakie elementy, w największym zakresie, wpłynęły na wynik przedsiębiorstwa, możliwe jest wskazanie tych wyników, które decydują o kształtowaniu kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa. Tworzy to warunki do oddziaływania na te czynniki, aby w sposób optymalny wpływały na przyszłą sytuację podmiotu.

PODSUMOWANIE

Zaprezentowane metody mogą zostać użyte do pomiaru kapitału intelektualnego oraz do kreowania jego wartości w przedsiębiorstwach. Upowszechnienie metod pomiaru kapitału intelektualnego musi się wiązać z dalszym wzrostem u decydentów gospodarczych świadomości roli kapitału intelektualnego jako najistotniejszego czynnika kreującego wartość współczesnych przedsiębiorstw. O skuteczności użycia różnych metod pomiaru decydują w szczególności:

- dostępność danych o badanych podmiotach gospodarczych,
- liczby przebadanych podmiotów gospodarczych,
- jakość zebranego materiału źródłowego (kompletność wypełnionych ankiet),
- dobór podmiotów (ich reprezentatywność),
- możliwości czasowe (ramy czasowe grantu)
- rodzaj i skala problemów jakie pojawiają się w trakcie badań,
- kierunki dalszych prac jakie zostaną nakreślone w oparciu o wstępne wnioski.

Istotnym ograniczeniem w upowszechnianiu w Polsce pomiaru kapitału intelektualnego jest skromność środków przeznaczonych na badania naukowe oraz wdrożenia. Wiąże się to zarówno z niewielkimi zasobami krajowego budżetu, jak i z faktem, że podstawą działalności wielu międzynarodowych korporacji inwestujących swe środki w Polsce jest korzystanie ze swych rozwiązań opracowanych w krajach macierzystych. W tym wypadku brak racjonalnych przesłanek, aby korporacje te inwestowały w rozwój kapitału intelektualnego w swych polskich przedsiębiorstwach. Ich właściciele często postrzegają Polskę jako swoiste zagłębienie centrów kosztowych, których celem jest możliwie najtańsze wytworzenie produktów dobrej jakości, oferowanych na światowych rynkach pod markami przedsiębiorstw krajów, w których mają swe siedziby.

LITERATURA

- Czekaj J., Jabłoński M., 2005, *Analiza kapitału intelektualnego organizacji* [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Kapitał ludzki i intelektualny*, z. 6, red. M.G. Woźniak, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Dobija M., 2002, *Kapitał ludzki i intelektualny w aspekcie teorii rachunkowości*, „Przeгляд Organizacji”, nr 1, s. 8–13.
- Dobija D., 2003a, *Pomiar i sprawozdawczość kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa*, Wyd. Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego, Warszawa.
- Dobija M., 2003b, *The Theory of Account Unit and Accounting for Labour*, Materiały konferencji „General Accounting Theory in statu nascendi”, Akademia Ekonomiczna w Krakowie.
- Dudycz T., 2005, *Zarządzanie wartością przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa.
- Edvinsson L., Malone M.S., 2001, *Kapitał intelektualny*, PWN, Warszawa.

- Jurczak J., 2006, *Kapitał intelektualny w organizacji przyszłości*, „*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*”, nr 11.
- Karaś D., 2006, *Intelektualizacja przedsiębiorstw w XXI wieku. Badania nad przedsiębiorczością intelektualną oraz metody wyceny kapitału intelektualnego*, SGH, Warszawa (praca magisterska).
- Kasiewicz S., Rogowski W., Kicińska M., 2006, *Kapitał intelektualny. Spojrzenie z perspektywy interesariuszy*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków.
- Łukasiewicz G., *Metody pomiaru kapitału ludzkiego*. Przywołane z http://www.univ.rzeszow.pl/ekonomia/zeszyty/Zeszyt6/04_Lukasiewicz_Grzegorz.pdf
- Mazurkiewicz A., 2010, *Kapitał ludzki w procesie kształtowania sprawności organizacji*, Wydawnictwo UR, Rzeszów.
- Perechuda K. (red.), 2006, *Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie*, Wyd. PWN, Warszawa.
- Roland Berger (2004), *Perspektywy przywództwa w Polsce – podsumowanie wyników „CEE Leadership Study”*. Przywołane z www.finance.info.pl/biblioteka z 28.01.2004.
- Stańczyk J., Kryński Z., *Metody pomiaru wartości kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa*, Przywołane z www.univ.rzeszow.pl/ekonomia/zeszyty/Zeszyt10/17.pdf.
- Strojny M., 2003, *Metody i narzędzia pomiaru kapitału intelektualnego w organizacji*, [w:] *Pomiar i rozwój kapitału ludzkiego przedsiębiorstwa*, red. D. Dobija, PFPK, Warszawa.
- Szymański Wł., 2001, *Globalizacja. Wyzwania i zagrożenia*, Difin, Warszawa.
- Wachowiak, P., 2005, *Pomiar kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa.

Streszczenie

Proces pomiaru kapitału intelektualnego jest bardzo trudny, gdyż dotyczy czynników trudno mierzalnych, zmiennych, których wpływ na wyniki przedsiębiorstwa jest niejednokrotnie bardzo ulotny. Ze względu na duże problemy w jednoznaczności oceny kapitału intelektualnego nie udało się stworzyć ogólnosięgowych standardów i metod pomiaru tej kategorii. Celem opracowania jest przedstawienie uwarunkowań dokonywania pomiaru kapitału intelektualnego oraz jego znaczenia dla kreowania wartości przedsiębiorstw. Wskazano także na czynniki, które decydują o jakości dokonywania pomiaru kapitału intelektualnego organizacji.

Factors Affecting the Measurement of Intellectual Capital

Summary

The process of measuring intellectual capital is very challenging as it involves hardy measurable and variable factors which frequently produce no long-lasting effects on the company's results. Therefore, no uniform standards or methods of measuring this particular intangible asset have been established so far. The purpose of this paper is to present factors which influence the measurement of intellectual capital as well as to discuss its role in determining the company's worth. The paper also specifies aspects affecting the quality of measuring the company's intellectual capital.